

MA

16842

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

JERIKÓ

TIMÁR GYÖRGY
JERIKÓ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

3/8

TIMÁR GYÖRGY

JERIKÓ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ

BUDAPEST 1968

R
2

MA 16.842

ORSZÁGOS SZÉCHENYI KÖNYVTÁR

1963 év A 6939 sz.

LELTÁRI SZÁM

© Timár György, 1968

GYÖNGYHALÁSZ

Leszáll a kincsért a mélyekbe, hisz
mindig akad, mit föl kell hozni onnan.
Sötétlő présként szorítja a víz.
Nincs oxigén. Tüdeje szinte robban.

Már alig bírja. Ám ekkor a gyöngy
kezébe símul – fölvetődhet végre.
Liheg, nagyot nyújtózik odafönt.
Nézi az eget. S indul le, a mélybe.

Két táj közül mindig a másik hívja,
s mindig hiányos, ami kellene.
Fönn tág kék öröm, semmittevés kínja,
lenn sötét prés, s a munka gyönyöre.

JERIKÓ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1051 Budapest, Városliget 1/a. (Múzeum körút)

Miniszterelnökség (Köztársaság tér 1.)

Elérhetőség: 06-1-259-9000, 06-1-259-9001

Címoldal: www.oszk.hu

FÉLÚTON

Himnusz és szatíra

1

Mindenki velem van idefönt
Szállok a bolygóknál hatalmasabban
Kapcsolók táblák hideg űri csönd
Az idők egésze itt van alattam

Roskadó Atlaszként tartottalak
Most szárnyára vett a szélesebb tér
Sárgömb legyűrtem súlyodat
Amellyel vállamra nehezedtél

Kis pont vagy ám a teljes égi táj
Minden fájdalom odasűrült e pontra
Éhség és villám száműzetés aszály
Csalódás árvíz bitófa bomba

Míg eljöttem végül a fekete űr
Óráján fényes mutatóul
Rakétám bízó otthonunk körül
Új időt jelezve fordul

Innen már sejlik a világ ahol
Szemünkből szelíd csöndek hajtanak ki
Hol épül a megjövendőlt egy-akol
S nem ölni lódít a tudatalatti

Én láttam a sámánok örületét
Rumszínű nézésük hosszú kését
Fölöttem jégkori közöny-hideg ég
Alattam halottak bennem az éhség

Megjártam én a gyűlölet poklait
Legszándandóbb részét e galaktikának
Megvívott már bennem a kétely s a hit
Megpróbált engem a világ amíg
Eljőve az idő hogy hazataláljak

Tudom én agyunk csak félút fele jár
Az amőba meg a jövő között
De te már túl vagy mindenen ugyebár
Kétszobás összkomfort autóval és egy jólöltözött
Férj ez már igen így bölcs lehetsz
Megteszi filozófiának
Vagy zsírpapírokkal kimászni vasárnap
A zöldbe ez ám a hecc
Hat napig robotolsz hogy átéld
Széttöredezni a boldogságot akár a tojáshéjt
Míg szemétté lesz a sarjadó fűvön
Ez hát a malaszt a teljes öröm
Meg a meccs meg a fröccs meg a takarékkönyv
Ez a kéjnél is nagyobb fétis
Hát beosztod gonddal és jövőbe-nézőn
Az egy hónapra költhető szenvedélyt is
Az ott a saját testét imádja s nekiduzzad a napnak
Mezítlen színésznők fényképeit cseréli

Ennyi eszményre még telik Körötte konyakszag
Fejetlen győző ez mint ama samothrakéi
Köpek rád hülye de mégsem haragszom
Csak elfordulok még megvakít az arcom
Hol is keresnél árnyékot előle
Hát igyál és élvezz de bármit csinálj
Nem teheted hogy ne nézz az időbe
Mely fogan és mozdul mint jövőnk csecsemője
Il professore Petruccinál
És a magzat mit érlel a lombik
Egyszer csak dobban és él és hasonlít
Signor vagy Signora Montinira
Egyszerre új és mélyebb értelmet kap
Minden eddigi múlt az őskor s a tegnap
Brutus töre meg a Ça ira
Bújdosni hegyek közt nem hiába kaptat
Balassi Nem hull Őz Pál feje végképp
Ha jutalmát nem is de teljességét
Megadja az idő minden mozdulatnak
Megnő a rend hol fölzeng igazából

Régi magányok szava s a távol
Keserű vágya Rodostó és Tomi
Minden szót meg lehet egyszer hallani
Létünk szövetében szál minden ige
Ha benne többre törő vágy van
Nem számít más csak hogy ki mennyire
Vett részt a világban

Országos Széchényi Könyvtár

Az Opera előadása után, a színházi vacsorák órájában álldogálnak a kapu előtt. A csókra gondolnak mindketten, de csak mozdulatlanul nézik egymást. Keretük az ég, a járda, a fal.

Olyan fiatalok, hogy még az olvadó hólé illatát is érzik. Sötétkék madár a lány, a fiúból tömött ribizlibokrok hajtanak. Harminchét Celsius foknyi szerelem szorult beléjük, és most boldogok.

Olyan sokáig állnak, hogy az ablakok még hajnalban is látják összerosódó rajzuk, s hallani vélik hallgatásuk.

Tulajdonképp nincs semmi természetesebb, mint az ötödik emeletről fejük felett átívelő test, amely irtózatosságon csattan szét mellettük a kocsúton.

A szerelmesek mindebből semmit sem vesznek észre, mereven állnak, mint bábúk a panoptikumban, szemükben örök önkívület, kezükben átizzadt kapupénz.

VALAMI SZERELEM

Az öröklét reménytelen kékje felől
végesen céda örömhöz

megroppanva az elmulasztott napok
vádjai alatt

a mész fanyar intelmével véredényeinken
szívünkben a társak elrendezetlen dolgaival
tövében tetteink félbemaradt állványzatának

görnyedt hátú asztalok előtt
melyeken vasárnapi kártyák korbácsa csattog

alig hallva már a dobszólók gépfegyver-kelepelését
alig látva a söröskorsók tetején fölpúpozódó
gombaalakú felhők hamufehér virágát
alig sejtve az emberi lélek pihegését
a mechanika fényesre pucolt fogantyúi
s az elhárított felelősség statisztikai mutatói közt

idegen magányok egy-éjszakai haladékát vadászva és
biológiai törvények diadalával tömve be
önbecsülésünk hiányait

s ami a legszebb közben jól érezni magunkat
röfögni az agyatlan vegetáció Kirke-karjai közt
a forintos zenegépek önműködő jókedvével
jaj

valami szerelem kellene itt
egyetlen korty a jövődő italából
mert fiatal arca van minden következő pillanatnak
s szerelem nélkül elfonnyadnak az esőszagú lányok
mert szerelem nélkül elfonnyad a világnemző cselekvés
s csak az undor burjánjai tolulnak égre

valami szerelem
az elme és a szív frigye
meg a pataktiszta szóé
mely sustorogva mossza el az útjába csökönysödő köveket
s csókkal és pofonnal idomítja magához a más-szándékú medret

valami szerelem
valami szerelem

hagyjátok végre a síma diplomáciákat
oldjátok el magatokat az egyezkedések zsinórjairól
melyeken úgy rángtok valamennyien
mint Vitéz László vagy a táncparkettek foglyai
minden órában elárulva a következőt
mely ártatlan bizalommal indulna felétek

és necsak a bérért lökjétek magasba az új életek otthonait
a közöny kicsinyességét falazva bele egy magasabb
horizont emeleteibe

valami szerelem
amitől komolyabb lesz a lélek mint a vonuló darvak
s amitől kikerüljük a cinkosul feloldozó kacsintásokat

valami szerelem jaj

végesen céda örömöktől
az öröklét reménytelen kékje felé

Országos Széchényi Könyvtár

TÜNDÉRSIRATÓ

Keserű órán, Vas Istvánnak

A ház, amelyben laktam, ma énbennem lakik. Egyre több mozdulat van mögöttem, alattam. Rég férjhezadták Ihász Manyit. Az évek számolatlan fölöslege csontomra rakódott.

Látom a hülyék boldog ábrázatát. Mit tehetek? Rajongások újságpapírral betemetett tetemei felett nehéz, felnőtt tudással élek, törvény szerint és mindig előlről kezdve, mint az élő növények vagy a füvek, a csökönyösség zöldjét termelve rostjaimban.

Éjjel sokáig égetem a villanyt. A könyvekben mindig előkerül a gyilkos. Legalább ott. Én nem akarok, csak olyan világot, mely nem törpül unott dolgainkhoz. Hevülő kamasz-szívvvel nyomozok Poirot-val, a mesterdetektívvvel. Kétszáz oldalnyi munka a bűnöst a bitóra lökni, s örvendezni, hogy ártatlan a többi, a zord üzletember, a lady s a lord. De mit tegyek nappal?

Micsoda aranyzöld ígéret villózott a gyerekkori kerti fenyőfán! S micsoda ihletés volt az apró sofőrlány, meg a mesekönyvek tündércsapata! Látom-e őket valaha ily eggyé fonódva a remegő nyár taraján? Hol az a tündér? Hol az a lány? Micsoda sírás fojtogat? Mi ez a vad vágy?

Már énbennem lakik a ház, amelyben laktam. A gyerekkori kertajtó becsattan. Ihász Manyit régen férjhezadták.

Folytatják, amit elkezdtek. De úgy,
 hogy vitatkozni velük lehetetlen.
 Egy sosem-volt kunyhó. Egy kert. Egy út.
 S szeretnek ismét, akiket szerettem.

Én nem kérdezem, mi ez és miért van;
 ők nem kérdezik, mi van odakint.
 Mosolyognak is szomorún-kacéran
 a rossz csodán, hogy itt vannak megint.

S akiket máskor még emlék sem űzhet,
 élém ölelő karral úgy feküsznek,
 ölük paráznán tárva ki,
 mint közös sírban a hősi halottak,
 kiket nemlétre még a vég se szoktat,
 s kiket vár otthon valaki.

BOLDOG ELÉGIA

Négyhónapos fiannak

Meleg szél eprészett a fák alatt
A sürgönydrótban friss szerelmi hírek
Zizegtek és a lányért-indulat
A lány oldalán oly szelíd lett

Nőies hajlatokkal a határ
Testünk elé bontotta zöldjét
Illat fölötti illatár
Örjögő csönd és hanyattdőlt ég

Aztán mindent elnyel a csók
Csak az izgalom verejtéke gyöngyöz
Nem kellett ágy csak egy bozót
És kéj sem kellett a gyönyörhöz

Kezek zavara nagyszerű
Tétovaságunk hova lettél
Hányszor nőtt azóta a fű
Hányszor eprészett a meleg szél

Hányszor fagyott s riant a tó
Amelybe testünk beleolvadt
Két ringatott Két ringató
Ezüstmámorú teliholdak

Hol az a mámor Hova tűnt
Egyik szag olyan mint a többi
A tóval többé nem egyesülünk
Csak belé járunk megfürödni

Szokásnak kell magát megadnia
Ki azelőtt varázsba bódult
Szükséglet nedvek biológia
Kiegyensúlyozódtunk

Valamit minden perc megöl
Mind halványabb a régi illat
Gépiesség zabálja föl
Időn-túl-hajtó vágyainkat

De jó hogy lép helyünkre más
Ki azt a zavart megörökli
Hogy benne élj te első ámulás
Az illatárban te illat-fölötti

1967

Országos Széchényi Könyvtár

KÖLTÖZKÖDÉS

Ez volt a szilaj kor: e négy
vakolatot-vedlő, kopár fal,
hol – vendéget – tizenöt év
birkóztatott az ifjúsággal.

Ki helyemre jön, mit talál?
Testünk rajzát a levegőben
ki nem veheti soha már.
Csak mi tudjuk, hogy ott van. Ő nem.

Ám ez sem izgat. S jóllehet
a búcsút fájóbbnak szeretném,
emlékeimnél nehezebb
e nyűszító diófa-szekrény

meg ez a megrokkant komód
semmit se tudó ingeimmel.
Nem ezt vártam. Valamimód
fanyarabb s egyszerűbb ma minden.

Az elválás szinte vidám.
Mosolygok is, hogy íme mégsem
lehet a boy-cég kocsiján
elvinni minden ölelésem.

Hogy mit viszek és mit hagyok,
így hát csak később fejthető meg.
(Ez is az ember dolga: hogy
teendőt adjon az időnek.)

Még egy pillantás vissza. Kész.
A lélek mindennel leszámol.
Látjátok: nem is oly nehéz
kiköltözni az ifjúságból.

1967

A MADRIGÁL

Pincétől padlásig minden harsogott:
odafönn poroltak a lakók,
a kapunál szemet rakodtak, a lapátok
csikorogtak a kövön, s a jeges úgy kiabált, hogy
hallják meg ég s föld minden lakói:
már valósággal carusói,
ahogyan modulál.

És ekkor megpendült egy madrigál,
kényesen és kissé nazálisan,
könnyed hegedűk s egy komoly pozaun
társaságában teremve itt, és
pördülve bájjal, pöttömnyi csipkés
trillákkal; belibbent lármás, technicista
utcáink közé egy fehér térdharisnya,
buggyos nadrággal, s a tetők felett
egy zsebbe való tranzisztoros
rádió parancsára nagy rizsporos
paróka lengett-libegett,
bodoran, mint egy fehér nyári felleg.

Lentről meg bonyolult
motorok feleltek,
egy autóbusz a beleszorult
benzingőzzel ölelte át
a finoman szabályos madrigált,
mely megborzongva és gyönyörre ajzott
vággyal kötött a kinti durva hangzók
zajával mesalliance-ot.

És ez volt a csoda.

Nem az, hogy így együtt keringtek,
régi dal, új zaj! De hogy így beleillett
egyik a másikba (s éppen oda!),
az, hogy a jeges hamis rikoltása
s a régholt dámák alig-dekoltázsa
ily együvé szerződött a roppant közönyű
századok végső tájain,
s a döbbenet, hogy két külön időből lesz mindig a mű,
akár a rím.

És végül is, barátaim,
ki tudná már az innent s a túlt?
hogymelyik a padlás, melyik a pince?
Úgy zsugorodik össze a múlt,
akár az öregek gerince,
s majd elmondhatja egyszer valaki,
hogya az a régi altamirai,
az a barlangi rajzoló is éppen
egyidős volt velünk: a kővésetek meg a Guernica
egyszerre születtek a
legelső ötszázezer évben.

FOTOMONTÁZS

KÜLVÁROS

Itt vékony a titok és hosszú a harag.
Pedig
az egymásnak hátat fordító tűzfalakat
új házak békítgetik.

NAPLEMENTE GYÖRÖK FELETT

Félperc se telik bele:
iszonyúra tágul a Nap,
mint a meghalók szeme.

TÉLI BALATONPART

Fabódék. Tábla: Strand.
Aztán a végtelen jég.
Mi az igaz?
Néha a képtelenség.

TÉLI ABLAK

Világom meg nem érthetik,
csak tiszták és törékenyek.
Hátam parázs, a mellem fagy lepi.
Kétfelé szenvedek.

ÉLETÖSZTÖN

Múló s mégis örök szövetség
örök s múlandó közt – válasz a meghalásra!
A fák körül hó és méteres jég.
Érdemes arra, hogy kilessék,
a pelyhes ágak tollászkodása.

Fagyban is készítik későbbi árnyuk.
Nincs köztük nihilista.
Lombjuk növesztik akkor is, ha
senki se fekszik majd alájuk.

TAVASZ

Jegenyefa-söprűnyél,
Menekülj, boszorka-tél!
A fény meleg csordáit
karikással csapja legelni a szél!

LIBABŐRZŐ

A partba bök, mint emlőbe, a csónak,
fázékony habok hánykolódnak.
A stéges tömzsi korcsa tüsszent.
Talpig zivatar a három fagyosszent.

KORANYÁR

Fák, hegyek, felhők törékeny
egyensúlyán billeg az idő
könnyű spirálja. S elrepül kéken,
mint a szitakötő.

TORONY

ma este az ég
megbolydult tengerfenék
éjszűrűre festi a fekete
tintahalak ürülő rémülete
ma este készül valami
őrült akvárium pörög forog
szökő csíborok a meteorok
csapkodó falombok félelem uszonyai
ma este minden nekilódul
csak a torony áll a táj felett
mint óriási mutatóujj
a pánik ormán nyugtatóul
mint öröklét mit nem lehet
lerontani

A MAGÁNYOSHOZ

Miféle ostoba közösség
lökött ki testéből, nagyálmú öccsét,
hogy ilyen koppasztottan állsz itt,
korábbi remény hitvallója, drága
földre-görnyedtek bajban-tanúsága,
s miféle másik
vonzás fogott körébe, hinni,
hogy ki a csatából kiállva
megvonul, többet nyer magánya
külön sebet kötözve, mint ki
a boly legmélyén vagdalkozva inti
testvéreit a bízó folytatásra?
Gyöngébb vagy így, akár a
palánta szára,
e törékenyen is bölcs, csingilingi
jövendőmondó, ez az ég felé
úgy törő, mintha mindazt értené,
amit az ember, még ha martalóc is,
megtanult kinjában: a szimbiózis
szép törvényét.

A tél már haldokol,
újuló fényben ázik
fa, fű, bokor, közékük tartozol,
szülöttük vagy; hát merre maradnál, míg
a mindig-kamasz, sosem-ugyanaz,
mohó-ujjú tavasz
lehúzza nedves felhő-matricáit,
s mint vízfesték ragyog a lomb, az ég,
a zöld s a kék,
minden szín, mit a téli lélek áhít,
s egy mindig-változó, de sose-más,
elemi társulás:
a száz-ötletű szerelem
szökell végig a hajszálereken,
az embertől a legkisebbik áig;
mi is lehet
oly gond, amely beteg
kóróként félreállít,
mikor a kamasz, sosem-ugyanaz
emberi lét szavaz

önként magára, és az élet
ravaszul közös, tág hullámverések
árjába von be mindnyájunkat az
együtt lakható egyetlen világig?

1967

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ÖNÉLETRAJZI RÉSZLET

Ki vagyok én? És mi ez az ének a számon?

Hallom a szavatok, s szégyenkezem.

Halljátok szavamat, s szégyenkeztek.

Nem épül ház a dalból, nem nő abból vetés,
nem hull le tőle a birka gyapja sem,
nem adja el ének a dinnyét meg halat,
hacsak a kofák gajdolása nem, ez a hosszú, panaszos hang,
amelyről mégis tudjuk, nem fáj az ordítónak.

Fogolyként álltam a szigorú nyakkendők és kimért zsakettek előtt,
öregasszonyok fontak be aggos-lila ráncaikkal s az illem
finom mellékgondolataival,
hiába mondtam volna nekik a füvek és fák aranyzöld üzenetét,
tudva, hogy születés s halál között
nincs e tapinthatatlan remegésnél igazabb;
csak álltam a megfontolt vitrinek és óvatosan meghúzódo betétkönyvek
szőnyeges-csilláros ketrecében, s *élhetetlen*, mondták,
menj állásba, s egzisztenciát, meg nem vagy már gyerek,

s csak álltam ott, ügyelve, nehogy rámkenődjék valami a ragacsból,
amellyel bekenvék ott a politúros székek és szavak, meg az
elegáns mozdulatok csiszolt felületei,
s föltartottam a fejem, mint a bőgő szarvasok, s *Ráchel! Ráchel!*
kiszakadt torkomból a név, s tüstént a hegyek fölé kanyargott,
elhagyva a sötétruhájú gyülekezet megbotránkozott tekintetét,
kiszakadt belőlem a jaj, mitől el nem fogy a dinnye, sem a hal,
a jaj, mely csak van, csak sikolt, csak átfúrja a közönyös mennyet és
lezuhan aztán,
magával sodorva az égi boltozat barna bazalt-repeszeit,
hogy szétfröccsen a bankokból a pénz, mint a megrohadt paradicsom,
s az égő bankók hamuja ellepi
a húsvéti sonkától és bejglitől bőfögő tetőket,
hogy apró zsarnokok kivont gyufaszállal rohannak a vasárnapi misére;

nem vagy már gyerek? bizony nem, látjátok, felnőttem és vidáman
bukfencszem

a körutakon, s ha kell, szép engedelmesen résztveszek
a nyilvános illemhelyek rövid tanfolyamain, megkeresem a képesújságok
meg a szombatesti titkos találka árát, s megrendelek a fűszeresnél

félliter boldogságot tizenkettő hatvanért, na ugye, így már
mindjárt nem vagyok olyan rossz fiú, csak éppen az gyanús, hogy
a karom úgy lóg, mint a szegényeké, s a szememben egészen fehérre
tágul ki a gúny,

csak az gyanús, hogy a hajléktalanok menhelyén alszom

szmokingotokban és

vakító-fehér ingmelletekkel, mezítláb és nagyokat szuszogva,
de fölébredve, letépem kasztotok jelvényeit – le én! elég volt! –
s látva, hogy mellettem senki sincs, csak egy asszonyformájú emlék,
átlépek a dülöngő kerítésen, a mezítlén semmi alá,
s vonulok fájdalmammal, meg-megtántorulva, mint az
összefogózott részeg rőzsefüstök,
számon a dallal, e kínból-lelt ízléses árucikkal,
meg egy névvel, amely párásan és olcsón kanyarog ki ajkam közül,
mint a rajzos regények párbeszédei.

Az idén meg kéne már komolyodnom
– markán a felnőtt habozva latol –,
de én egy más mértékben vagyok otthon
és – boldog kamasz! – visongok, mikor

a fákra leányiskolai bankett
ül ki – csip-csip – és elcsúszik a fény,
mint felnőtt-maroknyi, arany galambpetty,
a térre-kövélt honatyák fején.

Országos Széchényi Könyvtár

Apránkint kitavaszkodik. A sziget fáit alatt lassan és érzelmesen romolnak a házasságok. De a virágárusító asszonyok továbbra is bebugyolálják testüket téli gönceikbe.

Meg se moccanunk, ahogy az évszakok hurkai nyakunkra fonódnak. Elég, ha tudjuk az idő lasszóvető kezét. Szabott pályánk van, nagyjából kiszámítható. Ehetsz, ihatsz még néhány esztendeig. Még jut idő orrukra koppinthatni az idegesebb kamaszoknak.

A fák is régen beletörődtek, hogy nem szaladhatnak el, s nem lehet lila lombjuk. Hát azért mondom.

*

Néha, alkonyattájt, orrot mutat egy árnyék a falon. Csepűrágó Puck: hangtalan vihogással figyel az egybefonódott szerelmeseket, kik egymásra feszítve váltanak meg önmaguk.

Ügyetlen játszik, senki se törődik vele, szerelem
után az ember mégis sejteni kezdi, hogy valamit megint nem
sikerült kimondania.

A szekrény tetején egykedvűen szaglanak a ráncos almák. A maguk
részéről lemondtak arról, hogy magasabb fokra szerveződjenek.

*

Mindazonáltal nem tagadható az alkotás gyönyörűsége. Nincs
fölemelőbb érzés egy helyére tolt akta látványánál. Érthető
a nagy mesterek délceg tartása vasárnap délelőtt a gyerekkosci
baloldalán, s később a keresztszülők ebédjén.

*

A gyermekek nevetségesek. Mindenáron nőni akarnak és egyre-másra
kérdéseket eszelnek ki. Azt hiszik, előnyös a számukra,
ha mielőbb ki tudják számítani, mennyi a különbség egy
arany tallér meg egy elhasznált villamosjegy ára közt. S

amikor végül a földön való fárasztó játszadozás helyett
kivívnak egy kényelmes házmesteri állást, az édesanyák
szívét a büszke öröm sokáig dobogtatja.

*

Nemsokára előkerülnek a labdák, s döngeni kezdenek a kijelölt
térsegeken. A süvölvények hangos rikoltozással
loholnak majd a kijelölt órákban mögöttük. Szabott és
jóraivaló örömek virulnak majd kövön, pázsiton.

S a stadionok gigantikus betonszörnyeinek ormát rohammal
beveszik a filozófusok, a halhatatlan bélyeggyűjtők meg
az ócskapiac zsibárusai.

Az úrhajóból kitekintők varázslatos kék villózást látnak
maguk alatt.

*

Csibike, a kis kávéházi kurva, aki az élő világnak ugyanabba a rendjébe tartozik, mint Einstein vagy Lenin, a második konyak után elmegy az illetővel. Szőke hajának loboncos hullámzását megható érdeklődés kíséri.

Aranyszínűn remeg a szesz az aprócska poharakban. Van miért élni.

A férfi fizet, aztán elindulnak. Irtózatossággal, pörögve száguldanak a Herkules csillagkép felé.

KÖRMENET

Amikor felvirradt a húsvét,
kiöltöztek a patikusnék.
Öltvén új kosztümöt, keresztet
(a fa is új lombot növesztett)
domborultak a könnyű zsorzsett
ruhában mind, kiket a sors egy
oly úrnak oldalára rendelt,
ki már kivívott némi rendjelt.
A pap nyomába, mintha bálba,
gangosan léptek; és akárha
a megváltó öt sebét mosnák,
bőgött a boldog ájtatosság.
De persze jöttek ott a kódís
cipészek, foltozó szabók is
(kiket a vevőkör kiátkoz,
ha nem húznak a Magassághoz);
számvevősegi írnokokkal
számosodott a *napos oldal*
(egy délelőttre legalább is);
s jött egy valódi generális,

nejével (tavaly mit is vett fel?)
s két tanár is, fényes üleppel
(ők itt előre szalutáltak
akárhány szekundás diáknak);
egy hadiözvegy — őt a férje
kisezüst emléke kísérte
s egy tüzes kárpitos (a tar főn
glóriává sűrült a parfőm) –
és jött sok matrózszoknya, plisszé:
illatosan szállt a harangszón
által megannyi szűz kisasszony
(érzékeit nyugtatva kissé);
s jöttek még elöljárósági
tollnokok, gyárosok libái,
és vonultak velük kerekded
toalettek, feszes zsakettek,
ezerszer pucolt, kikopásig
viselt kalapok és kamásnik,

mosolytalanság fődte foghíj,
családi smukk takarta nyugdíj,
fülbevalók, arany kőöntyük – – –

Csak Krisztus nem vonult közöttük.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A vacsorához
feketébe öltözött a táj.
A sétányokon zsírszagú, peckes
fuvalmak bandukoltak
s odabiccantettek az ablakon kikönyöklő
nedves fürdőruháknak — — —

A hold a tótól
csengő ezüsttel vásárolt harmincegy
augusztus-éjszakát
s nyomban romantikát keresett a
békákkal berregő part mentén, akár
egy érzelmes tojáskereskedő — — —

A bőrös lánya két
fiúval pucéran fürdött valahol — — —

A cigány
veritékcsöppekkel cimbalmozott — — —

Később halk vihogás csiklandozta a füvet,
de a pincérek akkor már szuszogón aludtak,
s csak a tóhabok mosogatták
az ég edényeit.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ahol Petőfi mondta versét,
két kölyök ül, két képtelenség,
lábát hetykén lógatva le
a századok mélyeibe.
Fölöttük mélykék nyári mennybolt,
s mi eddig csak történelem volt,
emlék s tűnődő kegyelet,
a kő kényesen népesül be
e kettővel, ki jól lesülve
ül a lenézett múlt felett.
A fekete napszemüveg
kalóz-jel, csontváz-szemüreg,
s míg zúg a tenger, a tömeg:
„Fel, Táncsicsért!” – félöltözött
nő zizzen ujjai között.
„Éljen Kossuth!” – még hallani.
A szájukban rágógumi.

Bódult, meleg szél. A csónakházak, ladikok, kabinfalak
a rezgő levegőn úsznak-inganak.

Köröskörül hanyatt omol
néhány múmia-merev napimádó-szobor

s üres olajos-krémes üvegek

bukdácsolnak a nyár felett,

mely nappal s vízzel annyira teli,

hogy szörcsög a mező,

vonaglanak a nyárfa élvező,

arany pikkelyei

s kis párák fehér vitorlái szállnak.

Köpködő hajósok. Iszap-, hal-, hinár-szag.

A domboldalon jelmezes, pufók

zöldbe-kirándulók,

ajkukon hahók és telivér dal,

mennek a még el-nem-szórt szalonnahéjjal,

karjukon az estére elkókadó gyerekekkel

(mert ma korán szólt a vekker),

emitt pedig

a folyóba mezítlen merítkezik

sok áthevült, izzadva fénylő,
sikkas sugár. Síma öröklétük mögött,
mit egy motorcsónak máris szétpöfög,
nehéz uszályként közelít a hétfő,
s a parton nem marad, csak a
folyó, a szél s a fa
embert-nem-kisértő
boldog varázslata.
S a zsákmány? Mit fogunk e végképp
elsüllyedt napból majd kiásni?
Vigyorgó, hasadt szélü fénykép:
Pepike, Mici, Jóska, Lajcsi bácsi.

Légypete vagyok, egy a sok közül. Nincs nevem, s még csak számom sem, mint ezeknek a csontvázaknak itt az udvaron.

Egy repedésben lakom, a falon, az udvar sarkában, amelyet kivégzésre használnak. Itt érlelem magamban a legyet.

Nem tudom, tisztában vannak-e vele, milyen szomorú esélyeket mutat egy légypete élete. Pusztító ökleivel rátör a világ, tehát minden ezredik, tízezredik, ha kikel, s addig semmi mód védekeznünk.

Csendesen röhögök, ha arra gondolok, már hányan vesztették el körülöttem a jövőt. A sortüzek alkalmával ugyanis mindig félretalál öt-hat golyó, s omlik a fal, benne a dekkoló testvér változatok, a szétlapított peték.

Engem azonban nem lehet eltalálni eképp, mert topográfiam fölöttébb kedvező. Pontosan a fal közepén helyezkedem el, épp a kivégzendők feje mögött. Egy-egy szétpukkanó emberi koponya a legbiztosabb haladékom, a tüdőlövés számomra maga a kibomló lehetőség, hogy rövidesen szárnyra kelhetek. Ki bírna engem eltalálni?

Mármost nyilvánvaló ugyebár, hogy az élet azonos a véletlennel.

Hacsak arra nem gondolok, hogy a sok esetleges metszéspont hálózatán mégis csak az igazi érték lesz, mi fönnakad.

A fejlődés útjai bonyolultak. Hány embernek kell fölfordulnia, amíg egy magamfajta légy megszülethet! Hja, a természetes kiválasztódás. Az élet áldozatokkal jár.

Azért szívtelen nem vagyok. Isten látja lelkem, sajnálom is szegényeket, főleg amiért az ő helyzetükből mindezt meg sem lehet érteni.

Országos Széchényi Könyvtár

A LEGELŐ

A pásztor négykézláb mászik a nyáj körül, s időnkint
fáradtan vakkant. A puli az árnyékban hűsöl,
foga közt csibuk. A hold fénye izzóan tűz,
kiégeti a füvet.

A birkák, mint súlyosan mozduló, szürkésfehér szappan-
hab, bamba méltósággal ömölnek széjjel,
s apránként túlcsoordulnak a legelő peremén.

A pásztor nyelve kilóg. Tikkadt lihegés. Aztán ismét
útnak indul, négykézláb, fejében létfontos-
ságú javaslatokkal, amelyekre – maga is
tudja – most nincsen idő.

NAPPALI MENEDÉKHELY

René Charnak

VADÁLLAT

Már a hús sem kell. S merő fölöslegesség ez az öt lépés erre-arra. Száguldó világban éltem, nagyszerű szagok lódultak föl a füvek közt, vijjogott a bozót, mikor fölborzolódtam, mint a szél.

Még csak nem is sandítok felétek, kik ketrecbe zártatok előlem magatokat. Nincs dolgom veletek.

HEGEDŰ

Beteg vagyok: a vonítás boldogsága elakad torkomon. Ó, gyönyörű sikoly, fájdalom s részegült káprázatok hegedűje! Megrepedt tőled a komor bazalt is, s szíves lépcsőkké roskadt.

Megéltem immár a siklótestű gyönyör ezüstfekete évadait, s háltam mezőn is takaratlan, fejemen félrebillent holddal. Ormótlan, nehéz állatok gyűltek körém, vigyázni a csendet. A szalmazsákok akkoriban reggelig szuszogtak, s mint dallam a vonón, kelt az ágon a nap.

Most unatkozom.

TISZTASÁG

Soha senki sem engedte, hogy ráhagyjam e különös tisztaságot, amely az alkonyba liluló lombok fölött lebeg. Más örökség aligha marad utánam.

Talán még ez az ostoba szenvedély, kitölteni a hiányt, hogy másutt fakadjon újra, s elfödni azt is, hogy ne ott legyen. Életforma ez is, mint a lombé, mely kihajt s lehull, s az alkonyé, mely lila sóvárgásokat ölel, mikor csak teheti.

S még szánnátok, boldogtalanok?

SZEM

Bekerít az idő, térképejeit viseli arcom, homlokom. Irigylem a vénséges hegytetőket, ahogy megdöntött hátukon virgonc esztendőök ugranak bakot – meg se kottyán nekik! A hullámzó izmú folyót is elnézem, amint hidakkal expanderezik; ifjúsága örök és ronthatatlan.

De mihez kezdenének a szemem nélkül?

ROHAM

Csak ez a meredek — — — Csak ez a meredek — — — Gyerünk, kik életben maradunk! Itt is, ott is kidől valaki, néha egészen közel; ha a szomszédunk volt, még meg is döbbenünk. Visszaút nincs: a múlt lángjai bokánkba kapnak. Halott, ki megáll. Csak ez a szüntelen kaptató. Kétoldalt el nem mosogatott edények és üres söröspalackok fonnyadt bölcselete.

Nincs út, csak fölfelé.

ERKÖLCS

Nem értelmes, ami tisztességtelen.

Vékony pallón járunk, vendégei e kornak, kik nem azért jöttünk, hogy bárkit is kifosszunk. Félni? Mitől? Van bennünk vér. A jövő állampolgárai vagyunk.

Nem dobjuk el ítéleteinket, mint a megürült konzervdobozt. Hídépítők vagyunk, nem turisták.

És különben sem tisztességes, ami értelmetlen.

A hivatalnok nem hitte el hogy a vízszint csakugyan egyik napról a másikra eh marhaság ráérünk holnapig ezek ott fent mindjárt összetojják magukat különben is micsoda állati költség ennyi műkincset csak úgy egy fűtтыre innen oda most álljak neki egy egész teherautókonvojt a végén még kisül hogy potyára azt meg ki fogja megfizetni szépen megvárjuk mit hoz a holnap úgyse lesz semmi a víz kicsit feljött majd lemegy és a képek is maradhatnak legalább is reggelig az tuti hogy addig kár bármit is Tina estére saltimboccát főzött direkt a kedvéért mit szólna ha egyszerűen nem mennék nahiszen karácsonyig sem eresztene az ágyába ezek ott fenn mindjárt betojnak de most honnan a nyavalyából kerítsek sofőröket és egyáltalán hova is vinném ezt a sok hülye mázelmányt az emberekkel törödnének inkább de úgyis lemegy a víz az öregapám se látott olyat hogy itt kiöntsön persze a legokosabb most hazamenni a saltimbocca majd holnap reggel ---

aztán a víz esetenül és a a legelemibb illetudás nélkül megállt a nyolcszázéves kápolnában mint részeg tehénpásztor aki összeokádja a bazilikát és az öreg épületek olyanok lettek mint aggastyánok akiknek egy garázda suhanc az arcába köp de csak azok sikoltottak akikre a ház beomlott vagy nem sikoltottak úgyse hallani semmit ebben a förtelmes zubogásban Jézus mi lesz velünk a víz a víz és amögött is víz a könyvtárak végül is megadták magukat iszonyatos amikor

az ostobaság egyszer nekilódul és térdre roskadtak az oszlopok mint imádkozó szerzetesek a Paradicsomkapu köveit elmosta az ár mint fiúkat akiket anyjuk mellől harapott el örökre a front és jajgattak a képeken a Krisztusok hogy még egyszer meg kell keresztjükön halniok belefúlva a szennybe amely rég nem az Arno ez itt egy mormogó piszkos elmebeteg a vihogó Van der Lubbe az égő Reichstag előtt iszonyatos igen amikor az ostobaság egyszer – – –

mert bűnösök vagyunk mondták a papok ezért büntet az Úr különben hogy is jönne ahhoz egy civilizált ország Európa közepén most aztán megkaptuk tessék a sok istenkáromló szentségtelenje igen miattuk és érettük kell minékünk is látjátok felebarátaim százezer személygépkocsit szólított el az Úr hogy magatokba szálljatok és fennen hirdessétek az ígét mint ahogy Egyiptomra is rábocsátotta vala sáskáit mert ti persze már a közigazgatásra kennétek ezt is hogy folyamszabályozás meg kotrás mellőzése óvintézkedések elmulasztása mintha bizony emberi óvintézkedés bármit is hát miért nem látjátok a sújtó kezet amely intő jelül ivadékaitoknak miért kellett hallgatnotok az istentelenekre a Pápa Őszentsége személyesen imádkozik értetek bűnösök és kiutalt segélyként harminc millió lírát ugye milyen jó most hogy volt neki marhák hát minek folyton ugrálni most talán jobb a háztetőkön vonítva pillantsatok végre lelkeitekbe in nomine patris et filii – – –

és a festő aki sokszáz éve nem él már de hatvan évet eltöltött ezen a földön és minden pénzén festéket vásárolt hogy megváltásul az emberiség szájába adja a Madonna emlőjét mit is tud arról a festő hogy most hal meg végérvényesen és örökre hogy abból az emlőből víz ömlik immár víz víz víz és a vegyigyarak olaja már nyargal a habokon hogy fekete nonfiguratív hisztériává dolgozza át hat évtized megkínlódott álmait egy ember életét beszélük a múzeum teljes anyaga valamennyi leltári tárgy jöllehet a katonaság dehát mit lehet tenni először az élőkön kell segítenünk csak hogy ez is élő volt mostanáig drága barátaim és hogyan sikolthatna egy régen halott festő hogy mentse meg valaki azt a kevés időt a születése meg a halála közt -- --

a hivatalnok nem hitte el hogy a vízszint csakugyan egyik napról a másikra -- --

1966

DÁNIÁBAN

Dániában azt mondják Dániában
A tejszagú családok békéjében
Szabályosak ott a napok s alvással telnek az éjek
Dániában vagy a belga Ardenne-ekben talán
Ott nyugalom van s fehérbőrű szőke asszonyok piros arccal
Meg szépen varkocsba font hegyifolyók
Időtlen tehenek bálványai a völgyhajlatokban
Kis házak fehérszegélyű zsalukkal
S végtelen csönd ölen pici kertek akár a
Tisztára söpört lelkiismeret

Ahá no persze Dániában
Ott bezzeg raktáron maradnak a vérnyomásmérők
Ott az állomásfőnökök százötven évig élnek
S együtt fütyörésznek a bakterokkal
Ott szombaton a dalárdát hallgatják s vasárnap
Minden vasárnap a tetőt cserepezik

Dániában no igen ott nem bűzlik soha semmi
Helsingør komor falait turisták látogatják
Ott nem lesznek őrmesterek a hentesekből
S az őrmesterekből mészárosok
Dániában igen vagy Haitiban hol gitáralaku lányok
Pendülnek nagy kék vizek partjain
Szelíd dallamként kötve össze a földet az éggel

Eh mit nekem a mozik andalító bővlíja
Amitől a herélt-lelkűek nyála csöppen
Én jól tudom hogy ott is csak termelés meg kötbéres
rakományok és
Árucsereforgalom és szombati bérfizetések és
Emberi verejték alól nő ki gyönyörűen
Az idegbaj a szerelem a bosszú
S a megnyúlt vonású ember
Ki szétnéz hazáján az állványtalan glóbuszon
S megteremti a békét amely majd rá hasonlít

SZIMULTANIZMUS

Mikor a gyümölcsárust lelőtték
Széjjelgurultak a narancsok

Mikor a néger gyümölcsárust lelőtték
Kétszázhuszas Mercedesek fordultak be a Place Rogier-n
És buzgó brüsszeliek magyarázták egy Martini-plakát alatt
A múlt századi forradalmat

Mikor a néger gyümölcsárust Kongóban lelőtték
Ájtatos flamand nőstényborjak álltak Dürer metszetei előtt
Büszkén feszítve a divatos ajour-harisnyákban
És nem hitték el az Apokalipszist
A flamand arcú szenvedést
A flamand arcú gyilkosságot
Önvád nélkül álltak az általános biztosítás és a kondicionált fűtés
Megnyugtató századában
Néhányszáz méternyire a Lambert Banktól meg a
Sörgyárosok Lovagrendjétől
És fényévnyi messzeségben az ács fiától

Mikor a néger gyümölcsárust a belga tisztek Kongóban lelőtték
Narancsot kaptunk a vacsorához a Hotel Cosmopolite-ban
És vércsöppek jelölték fogunk alatt az életet
A földgolyót tartottuk kezünkben minden cikkelyes délkörével
A Hotel Cosmopolite-ban kedves fehér barátok közt a földet
És Brouilly helyett vér ömlött a palackból
És messze Afrika páráitól a kezdődő tél karmai nyomán
A vörös neonfények alatt vér

vér

vér hullt az égből

Mikor az ártatlan néger gyümölcsárust a belga tisztek
Kongóban lelőtték

A TÉLI VÁROS

Sóhajt a tél a jégvirág kinyílik
És kékre fagynak a lovasszobrok
Kőszárnyú galambok feküsznek
Elnémult esték szénporában

Őrt állnak az oszlopsorok és
Akár ólomkatonák
Lassú menetbe fognak amint
Megkondul a hegyek harang-sziluettje

A hideg farakás
Az erdő felé fordul még szagával
Benne hajlongó aranyzöld táncok
Emléke dermed ropogó keményre

Vörösrézfényű kocsmaablakok
Pengnek zörögve mint a hamispénzek
Az ajtón egy öröktől készülő
Bögőfutam az útra tántorul

Kutyavonítás mered fölfele
S az ónos égre freskóként tapad
A halott folyót sirály búcsúztatja
Sírtábla fehér sírtáblára torlad

Tüzek pattogó vígsága kellenék
Egymásra fénylő orcák hagymaszagú szobákban
Szekrénytetői almák ráncosnéne-mosolyai
Órák ketyegő emberi csöndje

Vagy dal kéne dal hogy piros zászlóival
A tagolt térségek gyászát elűzze
S felcsapódó ablakok reggeli tornája jöttén
Megbozsgassa a didergő levegőt

Roppant kövek alján állnak a szeretők most
A remény műemlékei
S összeszorul a szívük mikor eszükbe jut
Milyen magányosan ülnek a padok a parkban

SZILVESZTER

Nem, édes úr. Az érved mind silány.
Bajod fújod ki? Gyönyörű kis eszköz,
mondhatom! És mire? A trombitán
az óév úgy száll ki, akár a szeszgőz;
álarcod alatt pótlására kész
– mámorod múltán – a nem-papendekli
hétközi póz, mely mindig oly merész
a megtehetőt is nem-megtehetni;
aztán a pezsgő meg egy sunyi vicc,
durran a poén imádott dugója,
percek gyöngyöznek, és te fölnyerítsz,
ma éjfélig csak neked jár az óra;
de mi lesz aztán holnap, édes úr?
Vajon a hajnal, mely majd kipirul,
ráébreszt másik mondanivalódra?

(Uram, sajnálattal kell közölnöm, hogy ön egy marha, amelyet az aléptmény határozott meg. Most mi baja velem? Napon-ta huszonháromezerhatszáznegyven űrlapot lök elém a futó-szalag, s nekem valamennyit le kell pecsételnem, az X-szel jelzetteket kétszer, ha pedig egyet elnézek, levonják a fizetéséből. Én ordítani akarok, tisztelettel.)

És vonítanak a dudák és akár megbomlott idegek a szerpentinszalagok rángva elszabadulnak a vendég pedig középen áll és szeretne egynemű lenni az egyneműekkel ordítani az ordítózókkal de szívből üvölni csak belül tud kételyek és önmarcangolások párnázott ajtaja mögött meghallhatatlanul ahogy a haj is nesztelen őszül így áll a vendég a homo titubans-ok karéja közepén micsoda hadsereg lehetne belőlük az állóhelyek meg a felsőtribünök papírtrombitás reménykedőiből talán még a hamisság Jerikói is leomlanának ha egyszerre fújnák de mind csak magának magáért magáról magával magát és csakazértis hangosabban túlrikoltva a szomszéd magány visításait csak fújni kiszakadó tüdővel mint az utolsó ítélet berúgott angyalai fújni az elszédülésig hiszen ez most a gyönyör a vallomás a lélek földöntúli kirajzása az idők teljessége a csakazértis győztes gól a kilencvenedik percben a jobb felső vinklibe kisapám na

ugye megmondtam ezt már nem meri lecsalni a rohadék hát mégis van isten jaj micsoda sereg lehetne de ki ad nekik méltóbb fájdalmakat kicsoda mondja meg nekik hogy a boldogság is néma mint alvó asszony az ölelés után így áll a vendég a tömeg közepén s most egyszerre az egymásra kopírozott filmképek áttűnésével Martin Luther King négerei jönnek trombitálva a csikágói körúton aztán egy roppant fekete fej premier plánban Armstrong egy papírtrombitán fújja a bluest majd Jézus Krisztus rádiónyilatkozatát közvetítik a zsebrádiók csak alig hallani a dudáktól pedig arról beszél hogy meggondolta mégsem elegendő kenyérrel visszadobni a szuperszonikus bombavetőket aztán a hangja elvész a zshivajban mert papírtrombiták szirénáznak Hanoiban légiriadót és nyomjelző petárdák robbannak Saigontól 45 kilométernyire ide hé ide valaki rosszul lett a mentőautó sikolya mint anyáé mozdulatlan gyermeke fölött ez is önkifejezés ugyebár aztán ismét csak a pezsgő durrog de már ritkábban és a járdaszélen törött szilvapálínkás-üvegek üres töltényhüvelyeit lepi be lassan az újévi hó – –

(Istenien mulattunk, mama. Volt ott egy savanyú hólyag, azt láttad volna! Esküszöm, nem lehetett ki minden kereke.)

1967

JERIKÓ

Hetedszerre a fal mégis leomlott
A toronylakók hahotáját
Lezúduló kövekkel örölte nyüzszítéssé
A rezgésszámok forradalma

Hetedszerre

A hülyék mindig hatszor nevetnek
Miért hogy a fizika győzelméig
Örökké hat vereség van
Megkeserítve végül a diadalt is

Hetedszerre

Istenem micsoda részeg gyönyörű hit kell
Egy várost féltucatszor körbetrombitálni
Hatszor hallgatni végig
A bástyafokok értetlen vigalmát

Fenét hetedszerre

Már az első fűvás elindítja a
Kövek reszketését
Már az első harsonahang halálra marja
A kriptamerev némaságot

De azért hétszer

Hétszer kell körbejárni
A nehéz hittel a nehéz hangszerekkel
A nehéz tudással nehéz akarattal
Hatszor zokogni fűjva s aztán az omladék hegyén is
Hetedszerre

KÖNYÖRÜLET

A halálon meg nem lepődöm:
még legjobb barátom is öl.
És a szememből gördülő könny
– tudom – nem ment meg semmitől.

Akiben megmoccan a lélek,
mind élni, azaz ölni vágy.
Világot ember nem cserélhet,
cserél hát embert a világ.

Én is ölök – és megbocsátok.
Szánás? Könyörület? Igen:
hogy legalább a gyilkosságot
végezzük el emberien.

FILOZÓFIA

A lehetőség végtelen,
de ami lesz, csak egy.

Még ami lesz, is végtelen,
csak eredője egy.

Az eredő is végtelen,
csak tanulsága egy.

A tanulság is végtelen,
de aki vagy, az egy.

Csak egy – de egyben végtelen
nagy számú, külön-egy,

más-más irányú végtelen,
mely egy irányba megy.

1967

NÉGYKEZES

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

NÉGYKEZES

Hunschénak, a magyarországi deportáltak egyik hőhérának fölmentésekor

Menüett-lelkű nagyanyám te meggyilkolt s régen a múltba porladt
Az emlékezés őrtornyai körbeforgó pászmájukba vonnak
Nagyanyám kinek tűnő egére szögesdrót
Tüskéi festettek ördögi rajzu freskót
Kit gáz fojtott s kemence süített meg hiába kiabáltál
Kit jobbomon érzek ma is akármely zongoránál
Nem hallik hangodból a taktus hogy tétova ujjaim vezesse

Mint közösen kiharcolt harmóniára tanítottál a négykezesre
Hiába szerettelek ügyetlen botlott a zongorán az ujjam
Más csoda sürgetett más parancs lökött hogy csak őt tanuljam
Honnan is tudhattad volna te mindezt Még hallom ahogyan sírva fenyítesz
Rigók fecsegték gyerekek szaladtak s közöm volt mindegyikhez
Meccs bizsergett a gombjaimban azt vártam Pityu már mikor hív át
Mint ünneplőt vetni le a scherzót a rondót az illedelmes szonatinát
Rohanni le a Majorba játszani ugrálni hujjogatni
Te haragudtál Ó ez a harag se volt komoly csak pillanatnyi
Kezemre csaptál – bárcsak ma tennéd! – s folytatta tovább a húsz ujj

Már álltak a drótkerítések kész volt a gázkamra hogy belepusztulj
Már készült a láng hogy a ház hogy a zongora égjen

Mért nem hagytuk a fenébe akkor azt a négykezeszt Miért nem
Csináltunk valami szebbet és örökebbet
Csak azt az ostoba síri zenét készülő tetemednek
Csak azt a csapkodó hamis zenebonát Hát ez volt a fontos akkor?

Látlak amint kivonszolnak a közönyös barakkból
Látlak ahogy már tudva a véget s búcsúzva kérész
Létedtől immár a halálos fürdő felé lépsz
Látlak – sziszeg a gáz – amint lassan az utolsó börtön
Rabjaként négykézláb kúszol a legvégső négykezeszt játszva a földön
S ahogy a sziszegő pusztulás süket hangjain túl
Benned egy sosemvolt menüett békéje útnak indul

És bennem is – különös érzés – megmoccan két kéz
Mely nem az enyém de amikor érvelek hónomból nő ki
Az enyémmel hadonász csapkod mert nem képes engesztelődni
Az enyémmel magyaráz ő a vád el sose némuló tanúja

S ha meghalok másokból hajt ki újra.

ÖRÖKSÉG

Az ember eljut az atommag titkáig, fölszáll a holdig,
s libabőrözve rezzen össze,
ha ablaka alatt részeg ordít;

gyógyít cukorbeteg, vesekövet, a nemikórt megszünteti,
de ráebben egyetlen
sunyi tekintet, s szétfutnak rémült gyeplő-idegei;

mint fehérvérsejtek – atom ha robban – melyektől hús, zsiger,
csont is lerothad,

félelmeink és gyanuink
lelket emésztő falánk görcsökké rákosodnak;

a gyerek, még alig él, már védekezne eszével, izmaival,
s ki tudja, mint, mily rend szerint,
kiüt szemén a rettegés, mit meg sem élt s elnyeli kártya és ital;

egy emberibb lét falait emeljük téglánként jövővé,
segítsetek a tántorgó-beteg
társon, ki magát, levetve, összetörné;

kiből az időt kimetszették, hogy már csak pusztá helye fáj,
segítse meg, segítse meg
azt, kit apránként megzabál az emlék-fogú vad halál!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

EGY CSENGŐSZÓ, EGY KOCSIFÉK

Egy csengőszó, egy kocsifék,
s a kamasz bennem újra retteg:
hogy *jönnék*; s hogy valamiképp
eltűnnek újra, kik szeretnek.

Puskát idéz egy ing színe
a legjámborabb férfi vállán:
a rémület, ha messzire
futnék is, biztosan talál rám,

röhög, magához penderít
– játékgombjaim mind elejtem –,
azt akarja, hogy elefejtsem
a béke gyógy-esztendeit,

átüt ezerszer, mint a gyom,
az örömben is egyre nőne.
Mutatja: él. S én nem tudom,
ez gyöngeségem, vagy erőm-e.

EGY NEMLÉTEZŐ TÖMEGSÍRRA

Micsoda rejtekutakon
sompolyog néha át
a hatalmatlan hatalom,
hogyan túlélje magát!

Ti alulmaradt feleim,
ti tisztalelkűek,
kiknek pora most itt kering,
mint gyászos menüett,

sajnálak titeket, de az
eszmélet ott talál
egy régi, idilli terasz
kis alkonyainál,

egy pohár bor, egy könyv előtt
(amelyből mi maradt?) . . .
Tapogattátok az időt,
oly bízva, mint a vak,

s hogy torkotokhoz ért a kés,
a kezetek lehullt,
szégyenlős, balga hitetés
szolgált vigasztokul,

aztán a gyilkos elkapart
s röhögve állt odább.
Ennyi volt hát a lét? a harc?
Ti fennkölt ostobák!

Jámbor példátok merre tűnt?
Testetek hova lett?
Én már nem vállalom a bűnt,
hogy áldozat legyek.

Meghaltunk akkor már tucatszor!
(Jaj, csak a hold ne süssön,
peregjen le a didergő égi arcról,
akár egy nagy ezüst könny!)
És feltámadtunk, hisz megyünk,
dülöngve, diadallal...
(S ha most elkapnak? Ott a folyó.
Emerre házak, otthon, kályha, rádió:
„Mennyből az angyal...”)

Meghaltunk mi már akkor, de hányszor!
(Kihalt a part, a lépések kopognak.
Házak és otthon...Jut még, jut-e jászol
szegény menekvő Jézusoknak?)
Fájt már a lábunk mindegyikünknek,
csak vonszolódtunk, sebekkel, lomhán...
Messze az égen gyertyák függtek,
mint óriási karácsonyfán.
(„Lejött hozzátok...” S ha most elkapnak?
Sötét a víz. „Ti rabjai a földnek...”

Psz, csöndet! Megnyikkant egy ablak.
Gyertyák az égen: előretörtek!)

A rádión csak zúgott száz torokból
a dal a kisdetről s a pásztorokról,
a szeretetről, melyből kirekedtünk
– miféle csillag állhatott felettünk? –
s a rakodón egy sötétlő daru
magasba emelte a holdat.
Lapulva dülöngtünk arrébb, szomorú
megfeszítettek, s feltámadottak.

PILLANATKÉP

Ki kenyeret, ki egy-két ág fenyőt
szorongat.

Gyerek a hátizsákban. Karácsony előtt.
Szombat.

Szeretetért nem áll sorba senki.

A kereszten éhesen függ Jézus.

Szemben egy üzletből vigasztalón jelenti
megváltó létét egy félcombnyi lóhús.

A harangok holtakról álmodoznak.

A romok az élőket nézik.

Borszag.

Huszedik század, délelőtt fél tíz.

MI MARAD MEG?

Mert el kell eresztteni egyszer
ágát a világnak,
mert gyümölcs, csillag, ember
egyszer mind hullni fárad,
mivel az idő bennem is súlyosul
(hisz ezért álltam össze külön-eggyé),
s mivel el nem feled e súly,
habár az ember elfeledné – – –

mind aggodalmasabban kérdezem,
mi marad meg a régi éjszakákból,
szétbomolhat-e nyomtalan velem
a régi lélegzet, a kósza mámor,
járdán, tavaszi tócsán spiccelő
estéli zöldezüstök,
nyári mezőszag, ha az őszelő
újborot ígér már s részeg rőzsefüstöt,

s űrzi-e majd a lázat valaki,
mi én voltam egy másik-álmu korban?
Eleven verssort, nem törli-e ki
a test elmúlt, aki voltam?
Milyen irányba vetsz ki e
parányi percből, s mennyi útra,
papír foszlékony emlékezete,
megmérő centrifúga?

Megmarad-e belőlem legalább
egy csibészes, hunyori ötlet,
ki ráncvető éveken át
meg tudtam maradni kölyöknek?
Öklözőnek, kit hatszor kiütöttek
s még hetedszerre is nevetve kel föl – – –
Ennyi energia, ennyi többlet
életté nő-e kihúnyt életemből?

A maiak, a hamuszeműek,
a sértődősek és beletörődők,
a maszületett türelmetlenek,
a jövő férfiak, a felnövő nők
kapnak-e tőlem annyi ihletet,
hogy felelhessenek, ha már az
ivadékaik öröksége lett
a faggatás, s övék a válasz?

Engem a pince faggatott, mikor
elhagytam: „Mit is fogsz csinálni?”
Mauthausen, Auschwitz hült hamvaiból
ezt kérdezték az ősök csigolyái,
s a félretaposott lukas cipők,
gyomrok, melyek mint szirénák korogtak,
s a gyomroknál is korgóbb agyvelők:
„Miértünk élsz-e holnap?”

S kiket ezerszám lőttek a folyóba!
S kiket megöltek, pedig ma is élnek!
De minden új gond s minden régi próba
csak gyújtózsínórt adott a reménynek.
Remény! Van, kinek motyogott imádság,
ajándék, melyet meghoz majd karácsony.
Az én reményem? Nézd csak robbanását!
Nézd az *én* robbanásom!

Hangos vagyok? Hát aztán? Ez a dolgom.
(Bár nem ezért fizetnek.)
Igazam – ingyen! – a jövőbe hordom,
az élőlő igyekezetnek.
Ha nem a papír, elviszi egy ember
(és amíg viszi, új ereje támad)
egy nap, ha el kell eresztenem egyszer
ágát a világnak.

Mikor a láthatatlan marok
megragadott,
a sétány aranya elfeketült, a habok
kék békéje fájni kezdett, mint magány a sivatagban,
s tárgyakká kövültek a barátok, sírkövekké a móló
fehér sziklái, s mint húr ha pattan,
szétesett minden korábbi dallam, a lét
távoli, rossz és mozdulatlan
panoptikum-kulissza lett, csak a dob,
csak az verte benn a veszélyt,
csak a dob, csak a dob, uniszónó — — —

Mint Hamlet a koponyát, Yorrickét,
úgy fogta a láthatatlan kéz, szinte tűnődve,
a szívet, úgy járta ujjával körbe-körbe,
latolva, mennyit ér, s mégis valamiképp
kegyetlenül s erőt fitogtatón is; én eközben
francia nyelven társalogtam – mily újmódi ösztön
szavára? mily szemérem hajtott a folytatásba,
hogy jaj, csak észre ne vegyék,

A szíven megint egy szorítás,
a gyomron görcs, méreg a légszõn:
korán vagy késõn – végûl nincs más –
a búcsúzkodó szenvedés jön.

Halok naponta. Csak az arcom
és kedvem õrzi ifjúságom.
A kölykökre még nem haragszom:
magamat rágom.

Mennyi van még? Mit eddig tettem,
elhagyható? elhagyhatatlan?
Munkám s fiam – legyetek ketten
folytatóim a Folyamatban.

Mert rendjén van meghalni folyton
(vallom rémült-magam megadva),
csak vesző erõm áramoljon
valami nálam fontosabba.

ARCKÉPEK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HORNYÁNSZKY

Honnan indultak ezek a fejek? s e megtorpanó szájak, szélükön a kegyetlen vonallal, mely lakatként őrzí a csöndet, a múltat, a hétköznapi irtózatok parányi apokaliptisét?

Honnan, mily tisztavirág álmokon s élő félelmeken át kúsztak idáig e tövisvéste ráncok, melyek mint elektromos huzalok kerítik a koponyák zilált lágerének rabjait, az emlékek fehér-fekete csíkos seregét, az elvesztett éveket, barátok apró aljasságait, szeretők ne-tudjam kurválkodását, a szeretetvágy jajgató hullámverését s a boldogság ritka protuberanciáit? Miféle drámák térképei e roppant hamuarcok, s a rajtuk óvatlanul átparázsló tekintetek, a csalódások lilás és mértani hullafoltjai, s ez az üzér remény, melynek vitriolja szétroncsolta a lágy, gyermeki rendet, a többé föl nem lelhetőt?

Micsoda pofonok nyomai e torz négyszögek az arckeret végtelen ígérétében? Hová lett innen a szerelem tónyugodt pillanata, a mosoly, mely úszik és lebeg, mint a nyárfák áramló, gyíkszöld gyönyöre a büntelen szélben, hová a játék, mely az idők teljét kínálta, hová a buzgalom hitetése? Keserű hallgatás kagylóhéja zúg csak.

Elátkozottak, kik ide merültetek e nyúlós, nehéz olajba, kik nem láttok túl a kép keretén, érzitek-e zaklatott tükrötök, mely sorsotok veri vissza? Érzitek-e az ecset rúdját, mely azért taszított e nedvbe, hogy megtisztuljatok?

Levetitek-e arcotok, mint a bemocskolt ruhát, hogy kilúgozva bűneitekből és mezítlén térjete meg e förtelmes utazásból? Van-e még erőtok kinyújtani szögletes kezetek, s átlépni egy gazdagabb kiterjedésbe?

Kétségbeesett griffmadár tart karma közt, nyomorúság, s nem tudja, hol tegyen le.

ROMÁN

A házban a Huszár lakik, de csak nagyritkán látható. A vastag függönyök mögött a titok kitapinthatatlan fenyegetése leskelődik, immár fél évszázada. Korhely cimborák állnak a kapuban, egymást átölelve, trágár vigyoruk ismeretlen orgiákról árulkodik. Miféle ház ez?

Esténként a vér ragálya hömpölyög végig láthatatlan belsején, összefonódott combok és nedvesen tátozó ölek közt üli torát a csönd, míg végül egyszerre kivágódik valamennyi ablak, s a felcsapó vurslizenében gyönyörtől elrondult férfiak és nők hahotája cserdíti pofon a gyermeket, aki lent áll a macskaköveken

és nem bír elszaladni, mert idevonzza a lidércnyomás, megigézi, mint a kígyó, hívogatja nyers piros színekkel, mint hús ha a kézben megvonaglik. Bumsztadrá, bumsztadrá, hallatszik a park mögül méltósággal és mellébeszélve, s a fák összesusmutolnak, mint a vénasszonyok, mert ők többet tudnak a tisztességben megőszült verkliszónál, s értik az izgatott ragyogást is a Huszár szemén.

Rossz nők áradnak el a konflis-nem-járta utakon, szemük lerágott barackmagjai úsznak a járdák fölött. A lochnessi szörny előkelően félrehúzódik egy homályosabb sarokba, a székhez, az üvegpolc mellé, ahol egy fél agyvelő várja az Ítélet Harsonáit. De csak poros némaság perceg.

Aztán platt-klakk, platt-klakk, felindul az ólomkatonák serege. Lemasíroznak a párnákról és szőnyegekről, kivonulnak a lépcsőházba, lerohanják a várost. A zsalugáterek becsapódnak. Platt-klakk, platt-klakk, a sarki kocsmá és egy mézjárszék megadta magát. A korhely cimborák eltűntek a kapuból. Győzelem. Platt-klakk, a szabadítók mereven és libasorban bevonulnak a pappendekli garnizonba. Sivár, csonkaszárnyú hallgatás marad utánuk, s egy hangtalan, girhes kutya bicegése a kihalt telkek között.

Másnap minden kezdődik előlről.

NÉGY FRANCIA KÖLTŐ

GUILLEVIC

Álla körül eltévedt glória
Tengeri-farkas ősök emlékezete

Miféle jeges óceánokon hajózol
Hány Carnac szikláit cipeled
Hány szerelem tűzvésze csap ki
Bőröd alól vörösszakállú

Hétköznapi didergő istene
Ujjadtól az asztallap libabőrzik
S esküre emeli a Beaujolais-s palackot

Odagyűlünk mind melegedni
Emberszabásu álmaid köré
Végigkísérünk a Boulevard Saint Germain
Irdatlan közönyén hogy megmaradhass

Akaratos gyerek krumpliorrú varázsló
Merlin ki otthagya faodvát
Törvényt tenni mi rajta is fog

Ki tud a gyöngéd madarokról
Kik mosolyod szélén megülnek
S úgy hasonlítanak szavakhoz?

FOLLAIN

Lefittyedt alsóajakkal, mint aki minden megmérhetőn túl van, lépett az idegen a neonfényes hallba. Zöld haja volt, aminő a sült csigák mártása, és ódon aranypénzt pendített meg a cilinderes portás előtt. A szobája helyén egy normandiai fogadót talált, a kövér patronne éppen egy természetes halat vetett a zsírba, s az idegen magas fejhangan mondott jóestét. Nem tudni honnan, zsályaszag áradt be, valahol marhakupeczek indultak a város felé adójuk ügyében, de hangjuknál maradandóbb volt a kopott rézüst a tűzhelyen, s az asszony nyakán az amulett, ahonnan XIII. Lajos integetett ki a sülő csuka felé, csettintgetve. Az idegen később, egyedül maradván, felöltötte fekete talárját, amelynek

ráncaiból a Canisy-beli vásárok múlt századi pora lehelt szimatoló cimpái felé,
s kihirdette az ítéletet, hevesen rikácsolva a különben öblös, régi és ritka szava-
kat, mint a mutatványos kikiáltója, aki már a székesegyházban sem tud más
hangon imádkozni.

FRÉNAUD

A király lovai

A király lovai

Mind odajárnak inni

Naponta rovod visszafelé az utakat amerre jöttél
Naponta keresed lábnyomod az esztendőök vastag hamuja alatt
Naponta ülsz vissza barlangod elé a kovakőhöz
Tüzedet csiholni az ötszázezer éves téiben

Salétrommal kénnel és penésszel kezdődik az erjedés mely
Kibuggyantja majd a szesz hegyén lebegő tiszta dalt
S előtte még ott van a puttonyok próbatétele meg az „Eddig az enyém”

Büszkesége mely megrezegteti a gazdák hangját s az örömet elsavanyítja
Hogy végül ecet csordul ki ajkadon *A király lovai*
A király lovai mind odajárnak inni

Elárad az ének

Elöntve a gyötretések évezredes rétegeit és befolyva a csontvázak bordái közé
Végignyálva a csigolyákat mik ezért az „Eddig az enyém”-ért kifordulvák
A hasbadöfötteket kik attól a perctől csak hősies némaságukkal vesznek részt
A közhelyek anyagcseréjében
S az élőket kik fehér kihajtott inggel hetvenkedve állnak jövődő sírjukon
S peracet ropogtatnak

Országos *A király lovai* Könyvtár
A király lovai

Mikor is szökött el tőlünk a gyermeki öröklét
Mi történt velünk hogy mindig mindenütt idebotlunk
Hogy szüntelen kifordított időben kell mozognunk halottak forró párzásai
Elevenek zörgő szkelettjei közt az örökös nincsen a kiegészítésben
Mint szagगतott vonalak a kocka elfödött élei helyén

Mind odajárnak inni

Mit bírunk kimenteni a közöny hájas mosolyából
Milyen tüzeket borokat szerelmeket
Gyöngeségünkől milyen dacot
S micsoda dalt a fogcsikorgatásból?

RADZITZKY

A Léthe vizein a szakállas remény még
Föléled s úszni kezd Micsoda vad roham
Csak ez kell Levegőt Már régen nem a szépség
Már csak egy pillanat amelynek arca van

Mezítlen díszmenet görlok vagy katonák Oly
Mindegy csak véredet szomjazzák Eltalál
A nagydob hogy lehullsz a bárszék magasából
Fölfog-e még vajon a Saint Tropez-i nyár

Vonít a szakszofon halott lehet a háznál
Utalvány-isten öl Vele nem bírsz te se
Rumbatök csattogat hol füstölőket ráznál
Egy őrült zenekar vidám S.O.S.-e

Kyrké kondája ez Indulj Penelopédhoz
Kérők bandája közt sem árult soha el
Gyönyörű lesz a múlt mit karjában éléd hoz
És megölelve őt majd rá emlékezel

Ahhoz hogy messzire elláss minek a Mont Blanc
Az uccle-i fák között is kéklík a jövő
Mint nagy esők után a tócsa keréknyomban
Még jön létedre lét Az élet évelő

A SZERELEM KÖNYVE

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MINDIG A MÁSIK ÚT

Bocsássatok meg, ti drága másmilyenek, ti leányok,
szememből kisfiúk s öregek szelíd békéje nézne rátok,
s nem lehet. Akiknek, akárcsak haragvó orkánban, dereka megdől,
rémült kis hajló virágok, reszketetek elborult fivéretektől,
mozdítaná nyelvét hűsítő-simító rokoni szóra,
s elnémítja az ágyék mezítlen-forró mondanivalója.
Jaj, jaj, szerelem, szerelem, tündéri ajkú,
folyton a régi hányattatás, a szív meg a hús közt az örökös alku,
folyton a meghasadt szándék két külön erőben,
s a sikoly, hogy eljuthat bárki az örömig, bárki, csak ő nem,
a sikoly, hogy jaj, még ezt is hiába mondaná,
mert mindig a másik út vezetne őbenne valahová;
hogy az örömben is csak a hiány sok — —
Bocsássatok meg, ti drága másmilyenek, ti leányok.

Hallgatok, hallgatsz. Szinte fogható
a némaság, a feketerigó
kis sárga csőre, ág hegyén a nap.
Karnyújtásnyira, mégis távol,
átrepülhetetlen magányból
ontod magad-pusztító lángodat.

Iszonyú ez: a lobogó zöld
bokrok között e gondoktól tört
megkövült arc, e dúlt tekintet.
Fejed merev vulkáni kőzet;
körötte lepkék kergetőznek
s ámulva nézik szerelmünket.

Mit adjak? Hogyan mentselek meg?
Nem lehet elég, hogy szeretlek,
ha meg nem őrizlek magadnak.
Hallgatnak az ezüstoffenyők és
a szilvafák. A tépelődés
ujjai torkomra tapadnak.

Fölnézek. Mintha örvényekben úsznék.
Arrébb süllyedő vitorlás a nyugszék.
Donog a csönd. Fitoska nyár van.
Hallgatok, hallgatsz. Tüzes fák alatt
mákszemnyi boldog élők párzanak
a klorofill vad, gyíkszöld mámorában.

Október füstölög, párai lengnek,
tántorog a szeszes szélről a lehellet,
fű, szökőkút, sétány: elmosódott vázlat,
rövidlátón hunyorog az öt-dioptriás nap,
szomorú arcod tekint rám az őszből,
nem maradsz el tőlem, félelmesen őrzöl,
ahová mennék, pontosan ott vagy,
követelő-némán, akár a halottak,
folyóparti csöndben, minden csobbanásban
te vársz rám, te nézel öt-dioptriásan,
csípőd mozdul, hol a víz hullámai ringnak,
legszebb szava lelkemnek, lelke szavaimnak,
gondjaid batyúja nehezül az égen,
beteg kis királylány fekete mesében,
ideges orkán, felleg ezüst könnye,
ó, hogy szoktatnálak piruló örömré!
De október füstöl, súlyosul a pára,
rég szerelemben két ember magánya.
Jaj, ha segíthetnék! Úgy, ahogy először!
Szomorú arcod tekint rám az őszből.

VÍZ, NAP

Miért néztek rám megütközve? Én
most se lennék ily dúlt, se kapkodó, ha
ütni is megtanulok idején.
A gyöngeségnek kín a csattanója.

Minél egyszerűbb tények kellenek.
Víz, nap. Egy kézszorítás. Egy pohár bor.
Ne kérdjétek a vérzőt, merre megy,
inkább, hogy mi volt, amiből kilábol.

Nem hiszek mást, csak ezt a fényözönt.
A nyár még tisztán tekint a szemembe.
Áltattam magam – ez magányba dönt.
(S az őszinteség társakat terem-e?)

Mindegy. Nem alkuszom. Ti többiek
éljetez tovább fondorkodva, félig.
Szánó mosolytól én nem éledek;
kik ráfizettek már, talán megértik.

Hát ne nézzetek megütközve rám:
míg rideg vagyok, új remény a részem.
Élek, mint part a vadvizek után:
letarolva, de nagy termésre készen.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KETTŐSSÉGEK

Mi vagy? Új Nap? Visszfénye másnak?
Esetleges találkozás csak?

Nem tudlak megtanulni.

Tegnap örültél – nem hihetted,
mit ma: hogy máris eltemetnek
– parázst – a múlt hamúi.

Mi történt? Megszürkült a tegnap?
Cél voltál s íme, átmenet vagy;
tükör – de hol a foncsor?
Vagy foncsor tán, üvegtelen? Lásd,
hiány vagy így-úgy; mint mi egymást,
múltunk kétfele roncsol.

Hát vágyam is visszaszorítom;
vidd testedet, mely bátorítón
– friss őz-suta – elémlép!
Akarlak (szinte fáj), de félek:
mit hozol, mondd? Milyen veszélyek
miféle szövevényét?

SZERELMES PORTRÉ

Aludni térve, hajad az
orgonázó szellő az estben.
Szemed két nedves rügye a tavasz.
Sötétlila vagy s érthetetlen.

S hogy ébredek, felhőcske-szép
melledet mintázza a paplan.
Habos kis inged fönn az ég.
Világoskék vagy és fölfoghatatlan.

HOVÁ TÖREKSZIK?

Végignézek az eleven világon
– fűvön, fecskéken és cseresznyefákon –,
hol miriádnyi fehérje-alakzat

ad kontúrt kettőnk nagy kérdőjelének:
hogy titkával, mely bennünket igazgat,
hová törekszik kettőnkben az élet?

Utód kell néki, új változatok
– csak így enyhülhet nem-szűnő unalma –;
s hogy tenyésztette tegye, ami jobb,
cselekkal fog e szédítő iparba.

Csak ezért hát a csók varázsa? hogy
a fajta üdvét tőlünk kicsikarja?
Legyen. De vajon merre is mozog
e kékben-foganó, kín-szülte fajta?

A BOLDOGSÁG SZONETTJEI

SZAVAK

Szavak? Szavaink? Minden meghajol
a test beszéde előtt: csak hajadnak
sötét érvei, mik bennem maradnak
(szemöldököd keleti íve oly
vallomás, amely életünkre szól),
hogy mit érek, nem szóval mondja ajkad;
lényünk külön: akkor beszél, ha hallgat
s egymásnak csak létével válaszol.
Síma nyakadba arcom írja, hogy
hajlatai közt mily otthon vagyok,
s mert enyém körül karod hirdeti
az értelmet, mit én adok neki,
ölelj, mint soha, úgy ölelj – gyere! –
hogy még a vers is némuljon bele.

TÖRÉKENY, SEMMI

A boldogságnak bárgyú arca van,
de annyit voltam immár szenvedő bölcs,
hogy örömeinkből az első előörs
épp elért s ernyedek már boldogan,
fekszem melletted gondolattalan
és ámulón, mint kis kölyök, először;
páratlan bajnok, egy ujjal legyőzől,
csak érints meg és megadom magam.
Harmad százada (s hány ezrede?) várlak,
rémület burka, s oldás, tiszta párlat,
kit elkerülnöm nem volt semmi mód;
betelni véled nem segít az ész sem,
hát alázattal és alélva nézem
törekeny, semmi negyvenöt kilód.

MÁR FÁJ

E boldogság már fáj. Ó, ismerem
a tökéletlenséget és a csapdát,
mi elnyel végül (keserű igazság);
a gyönyör első, dúlt perceiben
– már most is, látod? – fájón gondolok rád,
félek a perctől, mely rejtélyesen
és óvatlan kifog majd, kedvesem,
karomból (vagy az ürre, mely lecsap rád,
ha én múltnék mellőled); s bármi messzi
s valószínűtlen is most, már kikezdi
kábulatom, a frissen-rámborultat. . .
Jaj, hogy élhetnénk vaksi nyugalomban:
minden örömünk alján fájdalom van,
boldog szeretők, szegény nyomorultak!

HOVÁ TÚNT?

A nöstény fajta hány alakzatot
űzött már eddig, s űz ma is felém – de
egyik sem álmaim kívánt edénye,
melynek öblében megtisztulhatok.
Szépek pedig, mint nemes állatok,
kerül is mindnek szeretője, férje
(még több is tán), ki új s új szenvedélyre
tüzei őket, míg szívük dobog.
Nekem ily kéjben s ennyi tévedésben
nem lehet részem, bárhogy akarom;
kit elfogadna elmém és karom,
az egyetlen, kit vállalnék egészen,
hová is tűnt el újra észrevétlen?
Jaj, hová lett a végső alkalom?

SIETTÜNK – HOVÁ?

A füzeteim nem is ismered,
csak csókomat. Időd annyi se volt,
hogy egy tárgyra, egy könyvre tékozzol.
Siettünk – hová? Most is itt lebeg,
itt kísért minden pillanat veled;
elképzelem, és föléled a holt
bizonyosság, de már ez is amorf
álomkép csak, mint sárga szvettered.
Két hónap. Nem vagy. Így hull percre perc.
Itt támaszkodsz a falnak, itt heversz.
Itt kezdődött, itt romlott meg az élet.
Utánad vonít a csönd is, ahogy
rád gondol – s te? Még jó, ha rámhagyod
lámpaoltáskor a hajadat, éjnek.

ESŐ

Szakad, két napja, irgalmatlanul.
Dörög az ég, tűnő záporra zápor
és új villám hasít le, nem világol
a nappal fénye; mint a láva, hull
a meleg eső, dobol, nem csitul,
lábnyom-mintákat vesz a sűrű sárból
s elkeni őket, bokázik, ficáncol,
ezüst tallérja szanaszét gurul.
Lábnyom-minták! Sáron, latyakon át,
hólyagos bőrrű tócsákon keresztül
futnék feléd, elázva mindenestül,
ha te akarnád, ha te mondanád!
Csönd van. Az eső zörög csak ide.
Hát azt hallgatom, s várok. De mire?

NYOMÁT A SEB

Mit várhatok, ha test és szerelem
s az idő oly sok érve is hiába?
Érted szóltam rá minden kis hibámra,
hogy jobbik énem legyen csak jelen;
egyszerre voltam tűz és fegyelem,
pörkölő vágy és gyengédség határa,
s most szélütötten nézek e hiányra
és nem értem, hogy mért nem vagy velem.
Minden gondolat benned folytatódik,
oldalamon se lehetnél valódiabb,
csak egyetértőbb s természetesebb.
Hogy halljalak, befelé hallgatózom,
mert megtartalak én már bármi módon:
mint medrét folyó – vagy nyomát a seb.

MINDENBEN Ő

Szemem révedő, mozgásom erőtlen.
Csókja бүrkével vérig telitődtem.

Fekete haját, kán-szemöldökét
hozzám dörgöli a kaján sötét.

Járhatok bármi távol tájakon,
csak azt láthatom, mi utána von:

a súlyos tavaszt s a lombok tömött
áldását mások szerelme fölött,

az édes szelet, mely szoknyák után kap,
és őt, őt mindig! Nyaka vonalának

valószínűtlen s ismétелhetetlen
ívét, s a szemét, őt, őt mindenekben,

minden kis jelben őt, reménykedően...
Mindenben ő jön. S minden jön, csak ő nem.

Mit is tehettem én, hogy csupán híd maradsz,
 ahol ölelkezik a hiány és a dac,
 mit is tehettem én minden lét rendje ellen,
 hogy ily közömbösen tört szilánkká szerelmem,
 mit is tehettem én, mi terhel, mily hiba,
 mily bányalég hatolt a múlt tárnáiba?
 A szemed még megért: utolsó korty italnak
 őrzöm tekintetét, s a sosem-volt nyugalmat,
 mit ígért (s nem adott); még hallok lépteid,
 kop-kop, mint mikor a koporsót szögelik...
 Eh! Számbavéve, hogy mit is kaptam, mit adtam,
 bennem a hősi póz, még ez se halhatatlan,
 egy perc vagy negyven év, az élet csak lejár,
 ennél több kellene, valami, min a kár
 nem fog, csorbul a rontás...

Te is csak mulékony
 hit voltál, kihunyó világ egy hasadékon...
 De nem! Sosem szűnik se múlt, se fény, se hit,
 egyetlen kis jel is az élethez segít!

Hát mit tehettem én, hogy mégis így vivódom
kínban, hogy arcodig eljussak bármi módon?
S ha odajutok is, hogy csupán híd maradsz,
ahol ölelkezik a hiány és a dac?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A MÁSODIK UTAZÁS

Mikor az otthon félig romba dőlt,
s Penelopé bomlott és részeges lett,
Odysseus ismét elhagyta őt,
s tengerre szállt. Az kék volt, mint a kezdet.

Eszébe ötlött az a régi út,
ifjan mely űzte kalandról kalandra,
a sertésekké lett vidám fiúk
röfögése, és Kyrké buja hangja.

De mégsem őt: a tündér másikat
látta a tenger kékjén és az égen,
az Igéretet, amely elmaradt,
s mert elmaradt, meg is nőtt észrevétlen.

Mért hagyta el? A korcsért, akivé
aljasodott a hajdan édes asszony?
Kiköpött. Igen: Kalipszo felé
hajtja most is, mint rég, a legvadabb szomj.

Röpült a bárka, s ő emlékezett:
még minden apró zátony a helyén volt.
Scylla, Charybdis – aztán a sziget.
Fölötte, mint a vég, kékllett az égbolt.

S ekkor meglátta, kiért idejött,
a legszebb szirént, aki őt szerette;
úgy érezte, e pillanat örök,
s gyúlt szemmel nézett a Legkedvesebbre,

az egyetlenre, ki a sok-sok évi
gyötretésben is üdve lehetett...
Szerelmes volt, ember volt újra. Férfi.

És Kalipszo már nem ismerte meg.

KUTYÁK

Egy öreg kutya követett egész délelőtt.
Kiválasztott ég tudja miért a sokezer
láb, arc, mozgás közül szegény.
Reménye engem szűrt ki oly sok
magány közül, megérezhette tán valami módon
a társtalan üresség kapkodó,
melegvágó kis sikolyait bennem,
s félszemmél figyelt, nem hagyom-e el
egy szörnyű, áruló pillanatban.
De mit tehettem volna jót neki?
Nyakörvtelen és kóboran, kitagadva
a sülő hús s az otthon jószagából,
éhesen s elveszetten is
gazdagabb volt nálam, látod, még ő adott
egy fájó délelőtnyi vigaszt,
hogya akad azért, ki tudja
jóindulatom, s gőzölgő kenyér-szívem
jámor didergéseit – igen, az állatok
szeretnek engem (még a szúnyogok is, kedvesem,
meg a békák, akik testvérükké fogadtak, mikor

nyelvükön szóltam hozzájuk), de jaj,
hozzád hiába verődöm, téged hiába szűrtelek ki
olyan sok láb, arc és mozgás közül,
nem tudom nyelved, s szólván csak nyüszítek,
kóboran, az örömből számkivetve.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Ha nem szerelem, végül is mi ez?
Ha tévedés, minek a tévedése?
Csak szám szereted? Csak a csókom? És e
legősbibb vonzás deleje ijeszt?
Ha húsod egyszer emlékezni kezd,
mit felelsz majd a vad követelésre?
Gondold meg jól: csakugyan ily kevés-e,
mi összefűz? Ily lelketlen a test?
Mást mond a szíved, s megint mást karod?
Eh! bőröm, csókom: ez is én vagyok!
Lélekre, testre ki gyilkolna ketté?
Gondold meg jól, mert kettős lesz a kár,
ha akkor enged szívem el, ha már
kettőből eggyé válva is szeretnél.

KÉRDÉS

Fekete haja volt és
sárga pulóvere.
A többi mindegy.
Nem haltam bele.

Jobb lett volna talán, ha
megvonja magát tőlem?
Vagy jobb az az egyszeri este,
amely itt maradt, noha ő nem?

Megoldott dilemma rabja,
mi kevesebb, s mi több:
hogya a sajtós, vagy ha
a sóvárgás örök?

Most elkerülsz. Minek kérlelni? Várlak.
Még mozdulatot sem teszek utánad,
csak némán fénylek, mint a csillagok.

Kövesd csak szabott pályád, ne mutatkozz;
egy napon visszatérni te magad fogsz;
az én erőm csak annyi, hogy vagyok.

EGY SZERELEM SZILÁNKJAI

Föltép a szerelem, mint útburkolatot.
Megrándul egy gyökér, mely régesrég halott.

A kövezők kalaplevéve nézik.

*

Mikor a tó színén a remegés elül,
még marad valami izgalom legbelül,
megfoghatatlanul és reménytelenül.

*

Mindenki csak vázlat volt e vad
szerelemhez, mely torzó maradt.
Nincs szeme, de egyre néz.
Nincs szája, de megharap.

Semmitmondó minden, ami kész.
S örök egy-egy éhes és
bevégzetlen mozdulat.

Keleti Anna Keleti Anna
Év év után bukik zuhanva
Kamaszálmaim összetörve
S te most emelkedsz tündökölve

Tündökölve te most emelkedsz
Most nősz a legpirosabb perchez
Te már sohasem túrsz hajamba
Keleti Anna Keleti Anna

Előbb születni mért nem tudtál
Mért hagytál mások prédájául
Az idő amely bennünk munkál
Hiteget aztán el is árul

A kívánások távolából
Legföljebb kezünk érhet össze
Sorsodon túl hiába vágyol
Szabott korodhoz vagy kötözve

Hát minek jössz most fákkal éggel
S arcod nyarával lángolóan
Áhított késő összetétel
Én más évekbe bonyolódtam

Aki már nem lehetsz megoldás
Ne kísérts engem Hagyj magamra
Kit nem várhatok Aki nem vársz
Keleti Anna

Országos Széchényi Könyvtár

HITETLEN ÓDA

Azért van fülem, hogy halljon, szemem
azért, hogy lásson,
mégsem tudom elhinni, fölfogni sem
viharos megváltatásom:
ezt a pihés tigrismeleget
nyakamban, ami volnál,
nevetésünk, mely utánunk lebeg
tapadón-hosszan, mint az ökörnyál;
teniszcipőm gyors puma-lépteit
a macskakövek dzsungelében,
fehér fogad, ha gyönyörtől sötéten
és elcsuklón az éj megérkezik;
az ősz fanyar szagát ájult hegyek közt,
hová magányom taposom veled,
s hogy megpendít – mámoros munkaeszközt –
a fiatal önkívület;
e szerelmes szelet, mely hajamba kap,
forgatva felhőt, lassu tornyot – – –
Futok, futok a csillagok alatt
fejem föltartva, mint a boldog

szarvasok, kiknek oly dallam felel,
mitől körübük térdepel a távol...
Hogy látlak s újra félek a haláltól:
köszönöm neked. De hogy higgyem el?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

EGY HÚSZÉVES LÁNYHOZ

Semmi hűhó, semmi önkívület, se fluidum, se foszfor,
csak kicsit félrebiccent fejed, amint dolgaim lelkébe lopakszol,
a szégyen az elmulasztott évekért, s hogy nem tudok ajándékozni mást,
mint kölyök-villogású szemem tűzét, s benne valami önmardosást:
ez vagy; az idő sürgetése, mely magammá lenni szólít,
s mint ízét vesztett rágógumit, kiköpni végre az önimádat indulóit;
nem combod íve s az általa keretezett megváltás, nem az a hősi perc
jelöli külön-egy léted, sem alkonykék szemed, vagy hogy hányas cipőt viselsz,
nem első esténk tébolya, nem engedékeny ruhád, sem a csillagok meg a vizes fű,
csak ez a rajongó szelídség, ez az iszonyu vád, amitől kiserked belőlem az eskü:
folytatni szebb korom lázadó rohamát – segítsz-e mindig ebben,
kétféle időt élve át, te megtalált, te megélt hihetetlen?

BOLDOGSÁG

A könnyedségben is a súly
az érdekes. Látod, soha
nem ujjongok. Most sem, noha
ma boldog vagyok, olthatatlanul.

Boldog vagyok, akár a kő.
A világ szellős, tág öröm,
áramló béke. Ami jön,
már bölcsen elviselhető.

S mindegy, mi jön majd és hogyan.
Más leszek, mint ami vagyok.
Ez csak átmenet. Ezek amolyan
üresen végzetes napok.

Hát néven-nem-neveztem gondolat,
vágy, érzés bennem annyi sem maradt,
hogy elsuttogjam végül is neked
e termékenyítő szédületet,
ezt az apás, mégis kamaszkori
lázat, mit mondok, – *neked* mondani?
Ha van szavam, azért, mert *te* találsz.
Hogy ne szikkadjak, te vagy a kovász;
hogy ne vérezzek – asszonyi erő! –
te kötözöl, orvos, sebem-kenő;
s én, ámuló, két? kétszáz! éve már
állok, mint kire eső hűse hull,
kétékdedve, félve, bűnös-szótlanul,
szerelmed tárt kapuinál.

Mindazt, mit el nem mondtam még neked,
a térdemen keresztbe fektetett
Saint Germain körút zajos hangszerén
pendítgetem, fehérizzásu fény
forró és hangtalan ütőivel;
körül benzingőz: Párizs énekel
(morgón-robajlón; Radnóti, Ady
halkabb sarkokon tudott vallani),
de nem tágitok, olyan messze vagy,
hát mindig újra kezdik a szavak,
egy világrésznyi hidat verni gyűl
rajuk – de nem, nem, most is egyedül
maradok (maradsz), ez sem az, nem az!
Mind elpattan, csak e tömény tavasz
záporoz itt a Relais-Odéon
elé kitett kis bisztró-asztalon,
s már elborulnék én is, mint az ég,
a varázsról már-már lemondanék,

amikor fölzeng, nem emberi szón,
de gépdörejben, alig-hallhatón,
autó-csordában, fölzeng, fölszakad
a csönd, a csönd, a jó csönd, ami vagy.

3

S a rettenés! hogy elveszíthetem,
ami végtére nem enyém – hiszen
bár dölyföm épp az, hogy tulajdonom
nem vagy (ki társ, legyen társ, szabadon!),
a gyöngeségem is csak ebben áll
(szárnya-nyesetlen elszáll a madár!),
hát míg röpítne énem jobb fele,
a másik szűk kalitba csukna be,
s mindkettő tudja: övé, nem övé,
azt, ami kéne, elveszítené.

Vagy tán csak azért, mert földrésznyre
 húzva a vágy fölajzott idege,
 s ha kisértések gyűlnek, közibük
 csak a Másik lezárt emléke üt;
 tán csak mert nincsen megküzdeni mód,
 hisz megtettük már a tennivalót
 (a búcsuig), s most csak néznünk lehet,
 hogy halványul el oltalmunk, e tett:
 ezért-e, hogy a szívünk kapkodóbb
 és szerelmünk kegyetlenebb?

Aztán egy levél mindent elsimít.
 Csak hát vagy öt nap útja Párizsig,
 s ki tudja, közben...? Majd a bizalom
 szelíd hálója, mely megint befon,
 s már füttyögve mosolygom újra meg

a huszárlábú Diadalivet,
e nyugalmazott tábornok urat,
hogy alóla a ló de kiszaladt!
Mit éji rémek, zsarnok háborúk!
Bármi történjék, oly egyek vagyunk,
hogy csalás sincs – hisz az is, aki csal,
a társát hívná sóhajaival!
Mit tehet *más*? Hisz bárki is, nem *én*.
Egy félórányi tévedés szegény.
Jaj, mért nem vagy itt, te...te... (Ide most
hamar egy jelzőt – csak ne birtokost.)

Párizs, 1966

1

Hányszor vesztettem eddig el,
mire életet tenni fel
– úgy látszott – érdemes...Be sok
nem-akart esélyt adtatok,
nők, sorsom ajzószerei,
énemet újrakezdeni!
Mennyit, jaj, mennyit tévedett
magasabb polcra engem egy
engeszteletlen tűz, amíg
az lettem végül is, akit
ismersz: a bölcs, ki tudja, hogy
semmit se tud (s nem tudhatott)
nélküled; aki egymaga
nem lenne önmaga soha;
kiben az egyetlen erő,
hogy bevallja, mily gyöngé ő;

de ki nélkülöd nem ölel,
s kettőnk nevében éli át
a hiány ősimód iker
és szánandó kockázatát.

2

Kockázat? Pahh! A hiuság,
az csikar, büntet (nem a vágy)
százhuszas pulzussal, hogy a
párnádat rágod éjszaka;
a „mit-szólnak-majd” s „ezt, velem!”
mindennél fájóbb, esztelen
önkínzása, s hogy aki ad,
ki új s új gyönyörrel itat,
ne más, csak mindig én legyek!
Hiúság – férfi a neved.

Szerethetlek-e végre úgy,
hogy örömdőtől szomorúbb
még tőled messzi esve se
legyek, álmaim hitvese;
s ha egyszer másokat ölelsz,
engem derítsen föl e perc?
Szerethetlek-e önmagam
terhére is, akár a szent,
ki magában békét teremt,
s oly vágyat, amely díjtalan?
Vagy ez az önző és falánk
(mert másképp hogy is mondanánk?),
gőg-élesztette, zsarnoki
bíráskodás volna az igazi
férfi-erő, amely a nő
szemében is becsülhető?

Hányszor vesztettem eddig el
hitem, hogy szerelmet siker
övezhet (hiszen csapda és
harcra való szövetkezés,
s ha az egyik legyőzetett,
nyertes a győző sem lehet);
s hányszor lendített újra föl
– hinni! – egy szó, egy asszonyöl,
míg végül ily bizonytalan
lettem, de ezt is boldogan,
mert ez a szerelem: e dült,
kettőnkért vívott háborúk,
sosem a béke, csak e harc,
még akkor is, ha úgy-ahogy,
még percre sem lehetsz nyugodt.
Még akkor is, ha belehalsz.

Párizs, 1966

Még sose tudtam elmondani, se megköszönni,
 hogy nincs benned ártalom, édes, egy körömnyi;
 még nem mondtam el, hogy a tegnapi asszonyok
 bármint szerettek, egy sem úgy, ahogy
 akartam, s bárha tán én voltam mindenük, de
 sosem lehettek bölcsője, kovásza, tükre
 annak, amit egy távoli jövő
 bízott rám (bízott? inkább: írt elő!);
 még nem mondtam el, hogy bármilyen alakban
 öleltek, végül csak magam maradtam;
 hogy hányszor koptatták el bennem a hit
 jó köteleit számításaik;
 s hányszor hittem: átviszi őket is erőm az áron!
 Ulysses egykor, hogy hazataláljon,
 nem vénült ennyi próbán, mint ahogy
 a hozzád-úton én... A tegnapok
 zátonyai és alja lékverői
 fölött elnézve megengesztelődni
 te segítettél, te mentetted át
 utódainknak nemed igazát!

Viharra kikötő; mihelyt utamba tévedt,
a te csönded mondta a legszebb beszédet;
túl a hús részegült vállalkozásain,
minden vágyamra te lettél a rím,
fáradtságomra mindig-újra-kezdet;
mióta látlak, többé nem ijeszthet
magányom százfejű félelme-bánata;
gyökér, teáltalad lel zöldjére a fa;
mint szél a porzót, bármiféle ketrec
rácsa közt is a bibéig lebegtetsz,
megfoghatatlan, rajzó sugarak
klorofill-fényű zuhanya alatt;
s mert olyan a világ, hogy mindig vitába szólít,
előzni te segítsz szándékaim megvádolóit,
nincs nap, hogy így vagy úgy, nekem ne kellenél,
pohár víz tisztasága, meleg karéj kenyér
jóíze, gyönyörűm, gondjaim megkushadása,
távol is közelebb hozzám akárkinél,
szárnyam, te, röptetőm – válasz a meghalásra!

Párizs, 1966

TARTALOM

GYÖNGYHALÁSZ 5

JERIKÓ

FÉLÚTON 9

KERESZTÚT 14

VALAMI SZERELEM 15

TÜNDÉRSIRATÓ 19

ÁLOM 20

BOLDOG ELÉGIA 21

KÖLTÖZKÖDÉS 24

A MADRIGÁL 26

FOTOMONTÁZS 29

A MAGÁNYOSHOZ 33

ÖNÉLETRAJZI RÉSZLET 36

ZABOLÁTLAN 39

TÉLVÉGI JEGYZETEK 40

KÖRMENET 44

BALATON 1946 47

AUGUSZTUSI IFJAK	49
NYÁRI VASÁRNAP, AMATŐRFILMEN	50
A FAL	52
A LEGELŐ	54
NAPPALI MENEDÉKHELY	55
FIRENZE	58
DÁNIÁBAN	61
SZIMULTANIZMUS	63
A TÉLI VÁROS	65
SZILVESZTER	67
JERIKÓ	70
KÖNYÖRÜLET	72
FILOZÓFIA	73

NÉGYKEZES

NÉGYKEZES	77
ÖRÖKSÉG	79
EGY CSENGŐSZÓ, EGY KOCSIFÉK	81

EGY NEMLÉTEZŐ TÖMEGSÍRRA	82
KARÁCSONY 1944	84
PILLANATKÉP	86
MI MARAD MEG?	87
SZÍVGÖRCS	91
AD ASTRA	93

ARCKÉPEK

KÉT MAGYAR MŰVÉSZ

HORNÝÁNSZKY	97
ROMÁN	98

NÉGY FRANCIA KÖLTŐ

GUILLEVIC	100
FOLLAIN	101
FRÉNAUD	102
RADZITZKY	104

A SZERELEM KÖNYVE

MINDIG A MÁSIK ÚT	109
MÁJUSI KERTBEN	110
OKTÓBER	112
VÍZ, NAP	113
KETTŐSSÉGEK	115
SZERELMES PORTRÉ	116
HOVÁ TÖREKSZIK?	117
A BOLDOGSÁG SZONETTJEI	
SZAVAK	118
TÖRÉKENY, SEMMI	119
MÁR FÁJ	120
A BOLDOGTALANSÁG SZONETTJEI	
HOVÁ TŰNT?	121
SIETTÜNK – HOVÁ?	122
ESŐ	123
NYOMÁT A SEB	124

MINDENBEN Ő	125
ÖNMARDOSÁS	126
A MÁSODIK UTAZÁS	128
KUTYÁK	130
BAROKK INTELEM	132
KÉRDÉS	133
ASZTRONÓMIA	134
EGY SZERELEM SZILÁNKJAI	135
ÖRDÖGŰZÉS	136
HITETLEN ÓDA	138
EGY HÚSZÉVES LÁNYHOZ	140
BOLDOGSÁG	141
ÖT SZERELMESLEVÉL	142
NÉGY SZERELMESLEVÉL	147
ÉNEKEK ÉNEKE	151

FELELŐS KIADÓ A SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ IGAZGATÓJA
FELELŐS SZERKESZTŐ VARGA LAJOSNÉ
MŰSZAKI VEZETŐ JÁNOSA ISTVÁN
A BURKOLÓ-, KÖTÉSTERV ÉS TIPOGRÁFIA APRÓ TIBOR MUNKÁJA
A SZERZŐ PORTRÉJÁT HUNYADI JÓZSEF KÉSZÍTETTE
MEGJELENT 1400 PÉLDÁNYBAN, 9,3 (A/5) ÍV TERJEDELEMBEN
1 DB MŰMELLÉKLETTEL
KÉSZÜLT AZ MSZ 5601-59 ÉS 5602-55 SZABVÁNYOK SZERINT
68.01974-1 ZRÍNYI NYOMDA, BUDAPEST
FELELŐS VEZETŐ BOLGÁR IMRE IGAZGATÓ

A-II

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár